

L J E T O P I S

PETRA ŠEGEDINA

1909. 8. srpnja rodio se Petar Šegedin u selu Žrnovu na otoku Korčuli. Žrnovska obitelj Šegedin spominje se već 1590. U Žrnovu je završio pet razreda pučke, a u Korčuli četiri razreda građanske škole. Tu – u prostoru mitskog i vitalističkog – proveo je djetinjstvo i pohađao osnovnu školu. Iako je otac Petra Šegedina umro kad su mu bile samo dvije i pol godine, siromašno okruženje njegova djetinjstva nije bilo u cijelosti lišeno kulturnog uljudenja. Šegedinova je majka u kuću donijela gradski timbar uglavnom u obliku primijenjene umjetnosti (srebrnine, namještaja, naslijedenih bakroreza).
- 1924.-1928. Školovanje u Dubrovniku, gdje ga je drugovanje s Radoslavom Tasovcem potreslo do dna bića, za Šegedina je značilo određenu prekretnicu. Tasovac, autor dviju anarchističkih knjiga (*Saidafa, Saidafou učenik*, 1922. – 1923.) propovijedao je svojevrsni ničeanizam, ali je tezom o ljudožderstvu (poslije će to Šegedin formulirati: “život živi od života”) usadio u njega crv sumnje, znatiželje, a može se reći nihilizma i pesimizma. Prema riječima Petra Šegedina, na kraju školovanja u Učiteljskoj školi 1928. u Dubrovniku bacio je dio svojih rukopisa u more. Petar Šegedin u razgovoru s Vlatkom Pavletićem rekao je: “U učiteljskoj školi sam mnogo pisao i prozu i poeziju, ali bez uspjeha. Barčeva ‘Mladost’ nije objavila moje stihove. Negdje pri kraju školovanja skupio sam sve te svoje stvari i patetično ih bacio u more s hridina na Gracu jedne noći punе niskih oblaka, što ih je jugo donosilo s pučine.”¹ Sličan čin poduzeo je i nešto poslije kako sam svjedoči: “Čitavu knjigu takvih rukopisa (poetskih proza poput *Varavih varijacija* u *Djeci božjoj* i ulomka iz *Osamljenika* koji govori o Kraliju, opaska priređivača) uništio sam još 1936. godine. U jednoj svojoj krizi, kada mi se činio sav moj literarni napor uzaludnim i smiješnim, spalio sam taj

¹ *Nema spasa od života ili doktor Zero nasuprot pravom čovjeku*, “Forum”, IX., knj. XX., br. 12., str. 911.; Zagreb, prosinac 1970.

rukopis. Posve slučajno su ostali neki njegovi fragmenti, koji su kasnije ugrađeni u *Djecu božju* i *Osamljenike*.²

- 1928.-1931. Službuje kao učitelj u Kuli Norinskoj blizu Metkovića i Račiću na Korčuli. Razdoblje učiteljevanja obilježeno je osamljenošću i suočavanjem s vlastitim bićem. U Račiću od 1929. do 1931. ipak druguje sa Šimom Vučetićem i Cvitom Fiskovićem te s njima diskutira o književnosti i umjetnosti.
- 1934.-1936. Studira na Višoj pedagoškoj školi u Zagrebu. 1936. prvi put posjećuje Pariz. S osobitim zanimanjem posjećuje muzeje. Umjetnost i glazba ostat će njegove velike strasti do konca života. U mladosti je svirao klarinet i violinu, a u zreloj dobi klavir.
- 1936.-1937. Radi kao nastavnik crtanja i tehničkog crtanja na Franjevačkoj gimnaziji s pravom javnosti na Badiji (otoku s franjevačkim samostanom kraj Korčule) i istodobno na Građanskoj školi u Korčuli. Prema svjedočenju Šegedinove kćeri, Marije, tridesetih su godina u Korčuli pred nacizmom našli utočište berlinski intelektualci i umjetnici Manes Sperber, Richard Ziegler i drugi, te se tako stvorila mala kolonija intelektualaca-prognanika. U tom se kruugu raspravljal o recentnim psihoanalitičkim strujanjima, Adlerovoj individualnoj psihologiji (Sperber je bio Adlerov učenik), lijevoj misli, umjetničkim kretanjima. 1937. ponovno odlazi u Zagreb. Radi kao nastavnik u Vježbaonici Više pedagoške škole. Uz studij na Višoj pedagoškoj školi poslije završava i pedagošku grupu predmeta na zagrebačkom Filozofskom fakultetu posvećujući se filozofiji i psihologiji. Put od Žrnova do Zagreba, kako sam reče, bio je prijelaz iz arhajske, mitologizirane cjeline u višu. To je razvidno i iz romana *Djeca božja*, koji bi se, prema njegovu priznanju, u tom smislu mogao tumačiti i autobiografski. Iste godine putuje u Padovu i Veneciju.
1938. 9. studenog upisao je prvi semestar na Filozofskom fakultetu u Zagrebu.
1939. U Krležinu "Pečatu" izlazi mu prvi njegov tiskani rad *Odlomak proze* pod pseudonimom Petar Kružić. Od tada datira poznanstvo s Krležom i Vasom Bogdanovom. U kojoj mjeri su prvi susreti s njima na Šegedina utjecali potvrđuju njegove riječi: "Tada je vraćena moja vjera u sebe, od tada se u tom literarnom svom spasu krećem do danas."

---

² Isto, str. 909.

To svoje spašavanje ne bih nazvao ni ‘pozivom’ ni pravim ‘zanimanjem’. Prava je riječ: s p a s!”³ Goran Kovačić hvali *Odломак proze* i pridaje mu franciskansku svjetonazornu odliku, što će kasnije Šegedin korigirati. 1939. putuje po Sjedinjenim Američkim Državama (Oakland i New York) a posjećuje i Pariz. Prema Šegedinovim riječima nakon “uspjeha” u “Pečatu”, *Djecu božju* piše uglavnom 1938., 1939. i 1940. u Zagrebu, a *Osamljenike* 1939., 1940. i 1941.

- 1941.-1945. Provodi u Zagrebu surađujući s partizanskim pokretom otpora, pomažući progonjenima, pa tako i Židovima. 8. ožujka 1943. diplomirao je na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Članom Komunističke partije Hrvatske postao je 1946. i bio njezinim članom sve do 1966.
1946. i 1947. Poslije rata uz zalaganje Krleže i Kaleba objavljuje romane *Djeca božja* i *Osamljenici* na koje se žestoko obrušila kritika “socijalističkog realizma”. Bila je to zapravo agit-propovska osuda.
- 1946.-1948. 30. studenog 1946. postaje tajnikom Matice hrvatske pod predsjedanjem Mihovila Nikolića. Kulturnom se djelovanju u Matici hrvatskoj marno posvećuje sve do 1971., kad je proglašen državnim neprijateljem zbog tiskanja priповijesti *Izdajnik* u “Forumu” (1964.), potpisivanja *Deklaracije o nazivu i položaju hrvatskog jezika* (1967.), tiskanja zbirke društveno-političkih eseja *Svi smo odgovorni?* (1971.) kao i zbog sveukupnog javnog djelovanja u obranu identiteta hrvatskog jezika.
1949. U prosincu, prvi se u onodobnoj Jugoslaviji na Drugom kongresu književnika Jugoslavije u Zagrebu svojim referatom *O našoj kritici* suprotstavio vladajućoj socrealističkoj estetici idejom slobode umjetničkog stvaranja i tezom o nedovršenosti ljudskog života kao takvoga. Zbog tih je ideja malo poslije i polemizirao s Đilasom.
1950. Izabran je za dopisnog člana Akademije.
- 1950.-1952. U Jugoslavenskom leksikografskom zavodu bio znanstveni suradnik i tajnik (došao s mjesta tajnika Udruženja književnika Narodne Republike Hrvatske, 1948. – 1950.). U listopadu 1952. dao otkaz da bi se predanije posvetio književnom radu.

---

³ Isto, str. 912.

1953. Prvi put je izabran za predsjednika Društva književnika Hrvatske.
1955. U svibnju, vjenčao se u Korčuli s Traute Freiskorn, prevoditeljicom i srednjoškolskom profesoricom njemačkog, francuskog i engleskog jezika. Podupirala ga je u literarnom i političkom djelovanju te su i posljedne ljetotrijekove Života 1997. (supruga Traute umrla je šest mjeseci prije Šegedina) proveli zajednički radeći na sređivanju rukopisa njegovog nedovršenoga romana *Poraz*. Poslije supruge smrti Šegedin je izričito zahtijevao da zborka njegovih starih gravira i putopisnih knjiga nosi naziv *Zbirka Traute i Petar Šegedin*.
- 1956.-1960. Savjetnik za kulturna pitanja u jugoslavenskoj ambasadi u Parizu. Tamošnji boravak te putovanja iz Pariza u Englesku, Italiju, Njemačku, Nizozemsku proširili su mu horizonte. U Parizu je obnovio prijateljstvo sa Sperberom, zahvaljujući čemu je njegov prvi roman preveden na francuski. Upoznaje Pierrea Emmanuela i upozorava ga na učinke stoljetne srpske propagande o Hrvatima kao genocidnom narodu, pa je tu počela zrijevati nakana koja će se poslije realizirati u knjizi *U carstvu ponesenih duša* (1993.) kao odgovor europskoj "aperceptivnoj masi".
1960. Nakon povratka iz Pariza u Zagreb Krleža ga poziva da se vrati u Leksikografski zavod, ali odabire status trajno slobodnoga književnika.
1962. Dobitnik je godišnje nagrade "Vladimir Nazor".
1963. Redovni je član Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti. Iste godine dobio je Nagradu grada Zagreba, a u pariškoj izdavačkoj kući Calmann-Lévy, zalaganjem Manesa Sperbera, tiskan je francuski prijevod *Djece božje* (*Les enfants de Dieu*).
1964. Dobitnik "Vjesnikove" godišnje književne nagrade za najbolje književno ostvarenje "Ivan Goran Kovačić" za zbirku pripovjedaka *Orfej u maloj bašti*.
1966. Putuje po gradovima Sjedinjenih Američkih Država, posjećuje Pariz.
1967. Jedan je od inicijatora i supotpisnika *Deklaracije o nazivu i položaju hrvatskoga književnog jezika*. Svoj potpis nije htio povući ni po cijenu vlastita života. Iste godine posjećuje Mađarsku i Savez Sovjetskih Socijalističkih Republika.

1968. Dobio je nagradu "Večernjeg lista" za kratku priču *Nedjeljno poslijepodne*⁴. Iste godine posjećuje Njemačku.
- 1968.-1970. Drugi put je imenovan predsjednikom Društva književnika Hrvatske. 1970. posjećuje Veneciju i Pariz.
- 1971.-1974. Od 1971. kao aktivni sudionik "hrvatskog proljeća" i potpisnik *Deklaracije o nazivu i položaju hrvatskog književnog jezika*, proglašen "narodnim neprijateljem". Prema svjedočenju Jozu Ivičeviću Bakuliću, Šegedin se na policijskom ispitivanju nije branio što je sudjelovao u djelatnostima Matice hrvatske, nego je ponosno izjavio da mu je bila čast biti njezinim članom. U srpnju 1972. šest mjeseci poslije hapšenja petnaestorice matičara odlučuje se za neku vrstu dobrovoljnog izgnanstva u Austriju i Njemačku, odlazeći iz zemlje sasvim legalno u pratnji supruge Traute. A tijekom 1973. i 1974. više se puta iz Beča vraćao u Zagreb. S tamošnjim boravkom povezana je građa *Getsemanskih vrtova* i *Frankfurtskog dnevnika*.
1971. 3. srpnja "Hrvatska revija" dodijelila je nagrade za dvije najznačajnije knjige u domovini: Petru Šegedinu za knjigu *Svi smo odgovorni?* (1971.) i Franji Tuđmanu za knjigu *Velike ideje i mali narodi* (1970.). Šegedin nagradu nije primio.
1981. Izlaze *Getsemanski vrtovi* čime se prekida mučna šutnja nakon gušenja "hrvatskog proljeća".
1988. Redakcija "Foruma" prihvata Šegedinovo *Otvoreno pismo Stipi Šuvaru*, ali je broj bio zabranjen.
- 1989.-1990. Sudjeluje u obnovi rada Matice hrvatske i izabran je za predsjednika koncem 1989. 1990. zalaže se da se mjesto glavnog tajnika povjeri Jozu Ivičeviću Bakuliću koji je dužnosti glavnog tajnika i obavljao od 1990. do 1992.
1991. Dobitnik je nagrade "Vladimir Nazor" za životno djelo. 31. kolovoza ispred komande Jugoslavenske narodne armije u Zagrebu, kada i Vlado Gotovac, drži govor o barbarogeniju.
1996. Proglašen počasnim građaninom grada Korčule.

⁴ Priča *Nedjeljno poslijepodne* prvi put je objavljena u "Večernjem listu", IX., br. 2486., str. 7.; Zagreb, 5. kolovoza 1967. Uvrštena je u antologijski izbor kratkih priča "Večernjeg lista" Tomislava Sabljaka (*Hrvatska kratka priča. Antologija priča "Večernjeg lista" 1964. – 1994.*, Alfa – "Večernji list", Zagreb, 1994.)

1998. 1. rujna umire u Zagrebu, u bolnici u Dubravi. Nakon ispraćaja na Mirogoju (7. rujna) sahranjen je u uskom krugu obitelji i prijatelja u Orebiću.

C. M.